ויקרא ב

א. אין סוף הלכות איסורי מזבח, נאָכדעם ווי דער רמב"ם רעכנט אויס די מיני שמנים וואָס זיינען כשירין למנורה און פירט אויס „אבל למנחות כולן כשירין"[1] — איז דער רמב"ם ממשיך בהלכה בפ"ע[2]:

ומאחר שכולן כשרין למנחות למה נמנו כדי לידע יפה שאין למעלה ממנו והשוה והפחות שהרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו. הרי נאמר בתורה[3] והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו. והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב שיהי' מן הנאה והטוב. אם בנה בית תפלה יהי' נאה מבית ישיבתו. האכיל רעב יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו. כסה ערום יכסה מן היפה שבכסותו. הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו וכן הוא אומר[4] כל חלב לה'[5] וגו'.

דאָרף מען פאַרשטיין: דעם דין אז מ'דאַרף ברענגען „מן המובחר" האָט שוין דער רמב"ם גיעזאָגט פריער אין תחילת הפרק[6]: „לא כל דבר שאינו פסול מביא אותו לכתחילה כו' אלא כל שיביא לקרבן יביא מן המובחר". און דאָס לערנט מען אָפּ פון פסוק[7] (ווי דער רמב"ם האָט שוין געבראַכט אין די הלכות פריער[8]) „מבחר נדריך (נדרי-כם[9])" — היינט וואָס איז דאָ די נייע הלכה וואָס דער רמב"ם איז מוסיף ומחדש, וועלכע (א) ווערט אָפּגעלערנט דערפון וואָס „נמנו" די דרגות ומינים אין שמנים, (ב) איז פאַרבונדן מיט רצון האדם („הרוצה לזכות עצמו") און (ג) ער ברענגט אויף דעם נאָך ראָיות „הרי נאמר בתורה והבל גו'" און „כל חלב לה' וגו'"?

ב. בפשטות קען מען לערנען אז אין דעם ענין פון „מן המובחר" ביי קרבנות זיינען פאַראַן כמה דרגות[10], ווי ס'איז משמע אין רמב"ם גופא: ס'איז דאָ דער נידעריקער סוג מובחר וועלכער מוז זיין אין קרבן; אָן דעם איז עס אסור למזבח (כאָטש עס איז ניט קיין בעל מום),

ע"ד ווי דער רמב"ם זאָגט אין פרק ב'[11] „ארבעה חוליים אחרים (מי שבלובן עינו יבלת שאין בו שער, אם נגממו קרניו כו') אם נמצא אחד מהם בבהמה אין מקריבין אותה לפי שאינה מן המובחר[12] והכתוב אומר מבחר נדריך".

---

1) פ"ז ה"ח-י.
2) הי"א.
3) בראשית ד, ד.
4) פרשתנו ג, טז.
5) בשו"ע יו"ד סרי"ס רמח הועתק ל' הרמב"ם (מלבד התחלתו „ומאחר . . הפחות". „ויביא קרבנו . . והוא הדין") אף שבשינויים (וכדמוכח מזה שבב"י לטור שם בסוף הסימן העתיק ל' הרמב"ם כצורתו) — ונתבאר בההתועדות.
6) רפ"ז.
7) ראה יב, יא.
8) פ"ב ה"ח.
9) כצ"ל לכאורה כבכתוב.
10) נוסף על הדין „מובחרין" שכ' הרמב"ם בריש ההלכות (רפ"א), שי"ל שהוא פרט בתמימים, כמובן מזה שכללם ביחד „מצות עשה להיות כל הקרבנות תמימין ומובחרין שנאמר תמים יהי' לרצון זו מ"ע" (ועד"ז הוא בריש פ"ו שם). או שהוא ענין בפ"ע — ראה לקו"ש חי"ב ע' 130 בהערות. ואכ"מ.
11) ה"ח.
12) אבל „הזקן . . החולה כשהוא רועד מפני חוליו וכשלון כחו" הרי"ז מום (ולא רק אינו מן המובחר) — רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ז הי"ב.

למעלה מזה איז דאָ אַ סוג מובחר וואָס איז ניט בלויז שולל אַ בהמה שנמצא בה איינע פון די חוליים וכיו"ב (וועלכע זיינען אסור למזבח[13]), נאָר אויך (ובעיקר) אַ „שה כחוש וכעור"[14] וואָס איז כלל ניט יפה וטוב. אַז אויך אויב עס פעלט דער „מובחר" — זאָל מען ניט ברענגען לכתחילה. ווי דער רמב"ם זאָגט אין ריש פ"ז (המובא לעיל) „לא כל דבר שאינו פסול מביא אותו לכתחילה כיצד הי' חייב עולה לא יביא שה כחוש וכעור ויאמר הרי אין בו מום ועל זה נאמר[15] וארור נוכל וגו' אלא כל שיביא לקרבן יביא מן המובחר"[16].

[און ווי ס'איז אויך מובן פון דברי הרמב"ם בהל' מעשה הקרבנות[17] „מי שנדר שור או איל או כבש או עגל וכיוצא בהם לא יביא כחוש ביותר שבאותו המין כו' ואינו חייב להביא היפה השמן ביותר שאין שם למעלה ממנו אלא יביא הבינוני. ואם הביא הכחוש יצא ידי נדרו". דאָרטן רעדט זיך וועגן אַ נדר און דער רמב"ם ברענגט דאָרטן כלל ניט אַז מ'זאָל ברענגען אַ יפה ושמן מצד מבחר נדריכם].

און בסוף הל' איסורי מזבח איז דער רמב"ם מחדש, אַז „הרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" — ניט בלויז אַזאָ וואָס איז ניט כחוש וכעור, אַ בינוני ואפילו למעלה מבינוני — נאָר „היפה המשובח ביותר".

און דאָס לערנט דער רמב"ם אַפּ ניט פון „מבחר נדריכם", נאָר דערפון וואָס „נמנו" די מיני השמנים, און ברענגט אויף דעם „והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן" און „כל חלב לה'" — און פון דעם דוקא לערנט מען אַפּ „והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב שיהי' מן הנאה והטוב" (משא"כ דער דין פון „מבחר נדריכם" איז אַ דין מיוחד ביי קרבנות).

אַזוי איז אויך מוכח פון המשך לשון הרמב"ם דאָ — „ומאחר שכולן כשרין למנחות למה נמנו". דלכאורה איז ניט פאַרשטאַנדיק: דער רמב"ם האָט דאָך שוין געזאָגט אין אַ פריערדיקער הלכה[18] „אע"פ שכולן כשירין למנחות הראשון אין למעלה ממנו ואחריו השני כו'" — איז ממילא מובן דער טעם „למה נמנו". דעם דין פון „מבחר נדריכם" האָט דאָך שוין דער רמב"ם געבראַכט פריער, דאַרף מען דאָך וויסן די דרגות אין די שמנים כדי צו קענען מקיים זיין דעם „מן המובחר"?

איז דערפון גופא געדרונגען, אַז מצד דעם חיוב פון „מן המובחר" איז ניט מוכרח וויסן די דרגות[19], ווייל „מן

13) ראה פ"ג הי"א בהל' איסורי מזבח: נמצאו כל האיסורין למזבח הרי הן י"ד ואלו הן בעל מום ושאינו מן המובחר כו'. אלא שבפ"ב שם מסיים „ואם הקריבן יראה לי שהורצו". ולהעיר מקרית ספר (להמבי"ט) שם ד„מבחר נדריך דכתיב למצוה הוא ולא לפסול". ולפ"ז לכאורה לא הוי גדר אחר ממ"ש ברפ"ז שם. וראה לקמן הערה 16. ועצ"ע.

14) בגדר כחוש בקדשים — ראה ציונים לתורה (להר"י ענגל) כלל יג. צפע"נ (המלוקט) הל' איסורי מזבח רפ"ז. ושי"נ. לקו"ש חי"ב שם.

15) מלאכי א, יד.

16) בקרית ספר לרמב"ם הל' שגגות פ"ב הט"ו כ' (דהרמב"ם מפרש בגמ' (מנחות סד, א) נמצא כחושה בבני מעיים כלומר שנמצא טריפה בבני מעיים) ונקיט כחושה דכחושה נמי פסולה משום הקריבהו נא לפחתך היכא דאית שמינה (וכברש"י שם ד"ה אפי' נמצאת). וברמב"ם הל' איסורי מזבח פ"ב הי"י כ' הטעם דהקריבהו נא לפחתך לגבי טריפות האסורות. וראה צפע"נ המלוקט שם. בהנסמן בהערה 14.

17) פט"ז הי"ד.

18) הי"ט.

19) אבל ראה מנחות פו, ב ברש"י כת"י ד"ה שוין למנחות. וראה הערה הבאה.

המובחר״ איז שולל בלויז „כחוש וכעור״, אבער ס׳איז ניט אַ חיוב צו ברענגען דעם משובח ביותר.

און דערפאַר זאָגט דער רמב״ם „למה נמנו״ און עס איז אַ טעם בלויז פאַר דעם וואָס „רוצה לזכות עצמו״[20].

ג. מען דאַרף אַבער פאַרשטיין:

וויבאַלד אַז דער דין אין רמב״ם איז ניט פאַרבונדן דוקא מיט קרבנות (ניט ווי דער דין פון „מבחר נדריכם״ וואָס איז דוקא ביי קרבנות כנ״ל) — נאָר ס׳איז אַ דין כללי ביי יעדער זאַך וועלכע איז פאַרבונדן מיט הוי׳, ובלשון הרמב״ם „בכל דבר שהוא לשם הא־ל הטוב״ (און ווי ער ברענגט די דוגמאות בזה) — איז פאַרוואָס זאָגט עס דער רמב״ם ערשט דאָ אין הלכות איסורי מזבח, און זאָגט עס ניט פריער אין הל׳ מתנות עניים[21] (בהתאם להדוגמא דאָ גופא „האכיל רעב כו׳ כסה ערום כו׳״[22]) — ווי אין שו״ע וואו דער דין שברמב״ם ווערט נעתק אין הלכות צדקה[23]; אַדער נאָך פריער — אין הל׳ תפלה (בהתאם צו דער ערשטער דוגמא אין רמב״ם „בנה בית תפלה כו׳״)?

נאָך מער: דער רמב״ם ברענגט אין הל׳ תפלה[24] כמה דינים אין אופן בנין בית הכנסת ווי עס דאַרף זיין „גבוהה מכל חצרות העיר כו׳״ — וואָלט דאָך דאַרטן געפאַסט צו ברענגען אַז „הרוצה לזכות עצמו״ זאָל בויען אַ בית תפלה באופן וואָס „יהי׳ נאה מבית ישיבתו״ און בהמשך לזה ברענגען די אַלע פרטי דינים ווועלכע ווערן נכלל אין דעם חיוב כללי פון „כל חלב לה׳״.

אויך דאַרף מען פאַרשטיין די דוג־מאות ווועלכע דער רמב״ם ברענגט אויף „כל דבר שהוא לשם הא־ל הטוב שיהי׳ מן הנאה והטוב״ — „בנה בית תפלה כו׳ האכיל רעב כו׳ כסה ערום כו׳ הקדיש דבר כו׳״. דלכאורה:

די גמרא זאָגט[25] דעם חיוב פון „התנאה לפניו במצות״ (וואָס ווערט אָפגעלערנט פון פסוק[26] „זה א־לי ואנוהו״) און ברענגט די דוגמאות: „עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ס״ת נאה כו׳ בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין״ — פאַרוואָס

---

20) וגם גבי שמנים למנחות — ראה פיה״מ להרמב״ם (משנה מנחות שם ע״א) „ור״ל שוין למנחות ואין יתרון לזה על זה אלא למי שרוצה מצוה מן המובחר״, ומפשטות המשך לשונו משמע, דגם באותם ה„שוין למנחות״ יש „יתרון לזה על זה . . למי שרוצה מצוה מן המובחר״• (ו„שוויו״ הכוונה בכשרותם, וגם מצד הדין ד„מבחר נדריכם״). ומה שמסיים „אבל הרוצה היפה והטוב כבר ידוע מעלתן בשבחן״ — כוונתו ע״פ סדרם במשנה, שהשני שבראשון קדם לראשון שבשני (וכיו״ב בהשאר). וראה לי׳ רש״י ור״ג שם רע״ב. ולהעיר שבס׳ היד מונה אותם במספר סידורי (ולא כבמשנה) — מא׳ עד ט׳.

ועפ״ז תומתק ההוספה בס׳ היד כאן בהי״א לגבי ה״ט: בה״ט איירי רק מצד הדין ד„מבחר נדריכם״ ובזה אין נפק״מ בהעילוי שבשמנים השווים עצמם: וע״ז מוסיף בהי״א, ד„הרוצה לזכות עצמו כו׳ ויביא . . מן היפה המשובח ביותר״ — גם מבין השמנים השווים גופא.

•) ראה תרגום קאפח שם. ולכאורה יש שם טה״ד וחסרה תיבת „אלא״.

••) ראה עד״ז הר המור׳ לרמב״ם שם סקל״ד שמפרש כן לדעת התוס׳ (שם ע״ב ד״ה שוין למנחות) — אלא שלפירושו ראשון שבשני מובחר יותר משני שבראשון גם לגבי מנחות (כמו במנורה). ולהעיר מרא״ם שהובא בלח״מ שם.

21) בפ״ז או בפ״י.
22) כבפ״ז ה״ו דהל׳ מתנ״ע.
23) יו״ד סו״ס רמח.
24) פי״א ה״ב.
25) שבת קלג, ב. וש״נ.
26) בשלח טו, ב.

ברענגט דער רמב"ם דאָ אַנדערע[27] דוג־מאות[28]?

ד. ויש לומר הביאור בזה:

ווי מ'לערנט בהשקפה ראשונה קומט אויס, אַז דער חילוק צווישן דעם דין אין רמב"ם בסוף הלכות איסורי מזבח און דער הלכה פון „מבחר נדריכם" וואָס דער רמב"ם רעדט פריער, באַשטייט אין דעם וואָס „מבחר נדריכם" איז אַ דין אין דער חפצא (נדריכם), דאָס איז נוגע צום גוף קדושת הקרבן, און דעריבער טאָר אין דעם ניט זיין קיין פחיתות, אפילו ניט (אין דעם מראה) כחוש וכעור, וע"ד ווי „בזיון קדשים"[29];

משא"כ דער דין אין סוף הלכות איסורי מזבח „יביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" איז ניט קיין דין אין דער חפצא פון קרבן, נאָר ס'איז אַ דין אין דעם גברא, כדיוק לשון הרמב"ם „הרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע כו'". און דערפאַר איז דאָס אויך ניט קיין דין פרטי ביי קרבנות, נאָר ס'איז אַ דין כללי ביי „כל דבר (וועלכע דער גברא פאַרבינדט עס) שהוא לשם הא־ל הטוב" — אויך ביי אַנדערע מצות. ס'איז אַ הידור אין מעשה הגברא[30], „הרוצה לזכות עצמו"[31], אַז יעדער זאָך וואָס ער טוט און ברענגט לשם הא־ל זאָל דאָס זיין „מן הנאה והטוב".

ויש לומר אַז דאָס באַוואָרנט דער רמב"ם דערמיט וואָס ער לערנט אָפּ דעם דין פון מנחות („מאחר שכולן כשרין למנחות למה נמנו") און ברענגט די ראי' „הרי נאמר בתורה והבל הביא גו'" — דערמיט ברענגט ער אַרויס אַז דער „יביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" איז פאַרבונדן מיט דעם גדר פון קרבנות (מנחות), וואָס איז נוגע (ניט נאָר אין מעשה הגברא נאָר אויך) אין דער חפצא של הקרבן.

און דאָס איז מודגש אין דער ראי' „הרי נאמר בתורה והבל הביא גם הוא

---

27) ענינים הנ"ל לא הובאו בס' הרמב"ם (ובכלל לא הביא הדרשה ד„זה א־לי ואנוהו — התנאה לפניו במצות"). אבל בעין משפט נסמן לב' מקומות ברמב"ם — הל' ס"ת פ"ז ה"ד ופ"ז מהל' לולב ה"ו — וצ"ע:

בהל' ס"ת שם כתב „כותב כתיבה מתוקנת נאה ביותר", ולכאורה אין זה מיוסד בדרשת הגמ' שם, כדמוכח מזה שלא הביא השאר (גם) בנוגע לס"ת (אבל בכס"מ שם מציין להגמ' ומעתיק גם השאר).

ובהל' לולב שם כ' הרמב"ם „מצוה מן המובחר לאגוד לולב והדס וערבה ולעשותן שלשתן אגודה אחת". ולכאורה גם זה אינו הענין ד„לולב נאה" שבגמ' שם שפשטות פירושו — שגוף הלולב עצמו יהי' נאה. אלא שגם על איגוד הלולב אי' בגמ' (סוכה יא, ב) דהמצוה היא משום שנאמר זה א־לי ואנוהו (מובא במ"מ והגהמ"י שם). וראה אניצקלופדי' תלמודית ערך הדור מצוה (ע' רעו).

28) ולכאורה י"ל (כמ"ש באחרונים. אבל ראה שאגת ארי' ס"נ) דהרמב"ם ס"ל דאין הלכה כהאי תנא בגמ' דפי' „זה א־לי ואנוהו" — „התנאה לפניו במצות" כ"א כאבא שאול בגמ' שם ד„ואנוהו הוי דומה לו מה הוא חנון ורחום אף אתה כו'", שזה הביא הרמב"ם (הל' דעות פ"א ה"ו) — אף שלא מהכתוב ד„ואנוהו" — או כדעת ר"י בן דורמסקית במכילתא בשלח שם דפי' „אעשה לפניו מקדש נאה ואין נוה אלא בית המקדש כו'", שג"ז הביא הרמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"א (אף שגם שם לא הביא הכתוב דואנוהו). וצע"ע. ואכ"מ.

29) ראה ריש הל' איסורי מזבח סה"ב.

30) להעיר (יתירה מזו) מריטב"א שבועות (טו, א ד"ה אלא גדולות) שהדין מבחר נדריכם (ושאר הדרשות בנוגע לקרבן שיהא מן המובחר) „משום דאיכא מצוה לעשות מן המובחר שיהא הקרבן חשוב בעיניו וכדאמרי' בעלמא התנאה לפניו במצות שלא יהא מצות בזויות עליו כו'" (וע' לשון הרמב"ן שם). וכן משמע בשאג"א ס"נ.

31) ולכן דוקא בזה צ"ל „נאה מבית ישיבתו". ועד"ז בהשאר שצ"ל מהיפה ביותר שיש לו. שזה נוגע רק „לזכות עצמו יכוף יצרו הרע", ולא בנוגע לגוף הקרבן כו'. ולהעיר מל' הרמב"ם בהל' ביהב"ח שם „ומפארים אותו ומייפין כפי כחן אם יכולין לטוח אותו בזהב ולהגדיל במעשיו ה"ז מצוה".

מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה׳ אל הבל ואל מנחתו״: דער רמב״ם איז זיך ניט מסתפק מיט די ווערטער „והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן״ נאָר ער ברענגט אויך דעם המשך הכתוב, און ניט נאָר „וישע ה׳ גו״ נאָר אויך — „אל הבל ואל מנחתו״. ווייל דערמיט איז ער מדגיש אַז די הבאת הקרבן „מן היפה המשובח ביותר״ איז ניט בלויז אַן ענין בשייכות למעשה הגברא נאָר ס׳איז נוגע אויך צו דער חפצא דהקרבן: דער „וישע ה״ איז געוען ניט נאָר „אל הבל״ (מצד זיין „יכוף יצרו״), נאָר אויך (און אַלס אַ באַזונדער ענין) „ואל[32] מנחתו״.

ה. די הסברה בזה:

דער חילוק צווישן קיום המצות און ענין הקרבנות (בכללות) ביחס להחפצא:

קיום המצות איז עיקרו מעשה של הגברא, דער גברא איז מקיים ציווי ה׳ שעליו. נאָר דער קיום וועלט דורכגעפירט דורך דער חפצא. עס זיינען פאַראַן כמה דרגות אין דער פעולה וואָס ווערט אויפגעטאָן אין דער חפצא[33]: תשמישי מצוה, תשמישי קדושה. דאָס אַלץ איז אַבער ניט דער מכוון פון מעשה האדם. זיין ענין איז — דער קיום המצוה שלו, נאָר ע״י פעולת הגברא ווערט אויפגעטאָן אין דער חפצא (תשמישי מצוה, תשמישי קדושה וכו׳).

בקרבנות אַבער[34] איז דער גדר המצוה — די קדושה דהקרבן גופא, דאָס הייסט דאָס וואָס ער איז מקדיש און גיט די זאַך אַוועק להׅ. ס׳איז דערביי אויך דאָ זיין קיום המצוה, ער איז דערמיט מקיים דעם נדר וואָס ער האָט אויף זיך געמומען אויף ברענגען אַ קרבן וכיו״ב, אָדער ער איז מקיים מצותו צו ברענגען דעם באַשטימטן קרבן וואָס ער איז מחוייב. דאָ איז אַבער דער עיקר ניט דער קיום המצוה של הגברא, נאָר בעיקר די פעולה אין דער חפצא — דער מקריב זיין אַ קרבן להׅ, אַוועקגעבן די בהמה וכו׳ להׅ. וואָס דער סדר בזה איז אַז פריער איז דער מענטש מקדיש די בהמה, דערנאָך ברענגט ער זי לביהמ״ק כו׳ ביז מ׳איז זי מקריב (בשליחות בעל הקרבן[35]) ע״ג המזבח.

ובסגנון פשוט יותר: אַלע מצות, אפילו לאחרי ווי דער חפץ מיט וועלכן מ׳איז מקיים די מצוה ווערט תשמישי מצוה וכיו״ב, בלייבט דאָס בבעלותו של האדם; די זאַך[36] וואָס אַ איד גיט אַוועק להשם און דער אויבערשטער „נעמט״ דאָס פון אים, איז בהקרבת קרבן.

ו. און דאָס איז דער חילוק צווישן דעם דין הידור מצוה, וואָס די גמרא לערנט אַפּ פון פסוק „זה א־לי ואנוהו״, און דעם דין אין רמב״ם „יביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר״:

דער דין הידור מצוה איז — ווי די מצוה גופא — ניט (אַזוי) צוליב דער

---

32) שלכן נאמר עוה״פ ואל (ע״ד על על הפסיק הענין — מו״ק כו, א).

33) ראה מגילה כו, ב. טושו״ע או״ח סי׳ קנד. יו״ד סרפ״ב. וראה שו״ע אדה״ז סמ״ב ס״ו.

34) וי״ל שמענין זה הוא בכתיבת ס״ת, שענינה הוא שמקדשו בכתיבתו, ובפרט האזכרות שבו, כמובן בפשטות. ועפ״ז יומתקו דברי הרמב״ם בהל׳ ס״ת שם.

35) וראה קידושין כג, ב ובתוס׳ שם. וש״נ.

36) ולהעיר מהשקו״ט (מפענח צפונות פ״א ס״ה. וש״נ) אם יש בס״ת קנין עצם כמו שאר חפץ השייך לבעליו או יש בו רק קנין התואר, דהקריאה הוה דבר של הקדש ושייך לגבוה, וכל היכא דאיתא בי׳ גזא דרחמנא איתא (וע״ש, שמחלק בין ס״ת של יחיד ושל רבים).

חפצא, נאָר צוליב קיום המצוה של הגברא, וכלשון הגמרא „התנאה לפניו במצות", אז די מצוה וואָס דער אדם איז מקיים איז „ואנוהו", ובמילא „עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה וכו'". מיט דעם וואָס די מעשה מיט וועלכער ער טוט די מצוה איז נאה, איז דער קיום מצוה של הגברא אין אַן אופן פון „התנאה לפניו" — פאַר דעם אויבערשטן.

באַ קרבנות אַבער איז דאָס ברענגען קרבנות „מן היפה המשובח ביותר" ניט (בלויז) צוליב דעם „התנאה לפניו" — פון דעם גברא, נאָר פאַרקערט, דאָס איז אַ חלק ופרט פון דעם גדר הקרבן להשם, אַז דער קרבן להשם וואָס באַשטייט אין דער קדושה והקרבה לה' (אַוועקגעבן להשם) איז בשלימות וביידור יותר[37].

ז. און דאָס איז דער טעם פאַרוואָס דער רמב"ם ברענגט דעם דין ערשט אין הל' איסורי מזבח — ווייל דער ענין איז נוגע צום גדר פון „מזבח". נאָך מער: ס'איז נוגע צו הלכות „(איסורי) מזבח" נאָך מער ווי (אפילו) צו הלכות „מעשה הקרבנות":

דער עיקר פון ענין הקרבן — איז קרבן לה'. און כאָטש פעולת האדם בזה פאַנגט זיך אַן פון זיין מקדיש זיין דעם קרבן — איז אַבער דער עיקר און גמר הקרבן בהקרבתו ע"ג המזבח. וואָס דעמאָלט, בשעת ער ווערט לחמו של מזבח[38], ס'איז דאָ אכילת מזבח[39], ווערט ער אַ חלק פון שולחן גבוה.

און דעריבער איז דער ענין פון „ירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" וואָס ברענגט אַרויס די שלימות פון נתינה לה' באַ אַ קרבן, איז נוגע ניט אַזוי צו דעם עצם גדר פון „מוקדשים", אַדער „מעשה הקרבנות" — וואָס אין דעם ווערן נכלל אַלע פרטים אין דעם מעשה הקרבן, און ניט בלויז דער פרט פון הקרבה ע"ג המזבח — נאָר צו הל' „(איסורי) מזבח", דער גמר ושלימות קדושת הקרבן, וואָס דאָס איז בהבאתו ע"ג המזבח[40].

ח. דערמיט איז פאַרענטפערט פאַר־וואָס דער רמב"ם זאָגט די דוגמאות פון „בנה בית תפלה וכו'" (אַז ביי זיי איז דער זעלבער דין פון „יהי' מן הנאה והטוב") — און ניט די דוגמאות שב־ש"ס:

דאָ רעדט זיך ניט וועגן דעם גדר פון הידור מצוה, אַ הידור אין דער זאָך וואָס מ'טוט די מצוה, נאָר „כל דבר שהוא לשם הא־ל הטוב", יעדע זאָך וואָס איז גלייך צו קרבן ע"ג המזבח, אין דעם וואָס מ'גיט עס „לשם הא־ל הטוב":

„בנה בית תפלה" — פאַר דעם אויבערשטן[41], ועד"ז „הקדיש דבר" — איז

37) עפ"ז יש להוסיף ביאור בהחילוק בין דין הידור מצוה גבי מילה, דבציצין שאין מעכבין את המילה אין חוזר עליהן לאחר שסילק ידו (שבת קלג, ב וברש"י שם), משא"כ כאשר שחט כחושה בשבת חייב לחזור ולשחוט את השמינה (מנחות סד, א) — ראה אנציקלופדי' תלמודית שם (ע' רעח), וש"נ.

38) ראה זבחים פג, ריש ע"ב. רמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ג הי"ב. וברש"י שם ע"א במשנה „המזבח מקדש — אפילו דבר פסול שעלה למזבח קדשו המזבח ליעשות לחמו כו'".

39) זבחים יג, ב. וש"נ. תו"כ צו ז, יח.

40) להעיר מהק"ו במשנה מנחות פו, סע"א: כל המנחות היו בדין שיטענו שמן זית זך מה מנורה שאינה לאכילה כו' מנחות שהן לאכילה אינו דין שיטענו שמן זית זך. וברש"י כת"י שם: שהן לאכילה אכילת מזבח.

41) משא"כ הא דבבנין ביהמ"ק „מפארין אותו ומייפין כו'" (הל' ביהב"ח שם) הוא לא רק כדי

תוכנו וואָס ער גיט עס „לשם הא־ל״.

ועד״ז אויך די מיטעלע צוויי פאַלן „האכיל רעב כו׳ כסה ערום כו׳״: דער ראָגאַטשאָווער[42] איז מבאר אַז אין צדקה זיינען פאַראַן צוויי גדרים — צדקה ד„הוה גדר מצוה״, און „צדקה בגדר כפרה״. און דאָס איז די הדגשה אין רמב״ם „האכיל רעב . . כסה ערום״, ווייל די ענינים פון צדקה זיינען פאַר־בונדן מיט „צדקה בגדר כפרה״[43], וכתוכן הכתוב[44] „פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערום וכסיתו״, וואו דער נביא רעדט וועגן די פעולות וואָס אַ איד דאַרף טאָן ביום התענית[45] לתשובתו ולכפרתו (ע״ד — קרבנות).

ט. די הסברת השייכות פון די צוויי ענינים אין דעם דין פון „יביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר״ — (א) אַלס דין אין „(איסורי) מזבח״, וואָס איז פאַר־בונדן מיט דעם חפצא דהקרבן (והקר־בתו ע״ג המזבח), און (ב) דער מעשה הגברא — „הרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו כו׳״:

דער גמר ושלימות קדושת הקרבן לה׳, וואָס איז בהקרבתו ע״ג המזבח, איז דאָס גופא די סיבה אויף דעם ריצוי[46] און די כפרת האדם וואָס אַ קרבן טוט אויף.

און דעריבער, וואָס מער ס׳איז דאָ דער „יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר״ אין דער נתינת הגברא להשם, אַלץ מער איז דאָס מוסיף אין דער שלימות הכפרה וריצוי של הגברא[47] (וואָס דער מזבח פועל׳ט) — „לזכות עצמו״. וע״ד ווי מ׳געפינט כמה סוגים אין דעם ריצוי של הקרבן (פאַרבונדן מיט כוונת האדם), כיפר ולא כיפר[48], דער חילוק צווישן ריצוי החטאת און ריצוי דעולה[49], ועוד[50].

ויומתק יותר לויט ווי עס ווערט גע־בראַכט אין מפרשים, ובפרט אין רמב״ן עה״ת, טעמי מצות קרבן:

דער רמב״ן[51] איז מבאר דעם טעם וואָס קרבנות זיינען מכפר, „שיחשוב האדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה . . דמו (דהקרבן) תחת דמו נפש תחת נפש״[52].

און וויבאַלד אַזוי, איז מובן אַז דער יכוף יצרו הרע איז ניט אַ זייטיקע זאַך אין דעם ענין הקרבת קרבן ע״ג מזבח, אָדער עכ״פ נאָך אַ פרט אין דעם ענין הקרבן, נאָר דאָס איז דער גאַנצער גדר הקרבן, „יכוף יצרו הרע״, וואָס אין דעם

„לזכות עצמו כו׳״ כ״א „ה״ז מצוה״ (הל׳ ביהב״ח שם). ואכ״מ.

42) הובא בצפע״נ המלוקט ע״ס עבודה הל׳ איסורי מזבח כאן (אלא ששם מפרש דברי הרמב״ם כאן באופן הפכי).

43) משא״כ מצד גדר מצות צדקה — „ערום . . אם היו מכירין אותו מכסין אותו לפי כבודו״ (רמב״ם הל׳ מתנ״ע פ״ז ה״ו), ולא הובא שם הדין (ההידור) שיכסה „מן היפה שבכסותו (דהנותן)״.

44) ישעי׳ נח, ז.

45) כבפסוקים שם לפנ״ז.

46) להעיר מפרש״י פרשתנו ב, ב ד״ה אזכרתה.

47) להעיר מפרש״י (ד״ה וצריכי) — יומא לד, רע״ב: ע, סע״ב.

48) ראה זבחים ו, א ואילך.

49) שם ז, סע״א ואילך.

50) ראה לקו״ש חי״ב ע׳ 13 ואילך.

51) פרשתנו א, ט. וראה גם של״ה מס׳ תענית (ריא, ב) מרקנטי.

52) וראה לעיל ע׳ 6 ואילך. ובכ״מ.

באַשטייט דער ריצוי און די כפרה פון דעם קרבן.

י. עפ"ז יש לבאר הטעם וואָס דער דין פון "יכוף יצרו . . ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" ווערט אָפגעלערנט פון די שמנים למנחות דוקא:

דער תוכן ענין הקרבן איז[53], וואָס אַ איד גיט זיך אַוועק צו דעם אויבערשטן (דורך כופה יצרו הרע וכו'): אַבער ווען איז דאָס באמיתית ובשלימות? בשעת זיין אַוועקגעבן זיך איז אינגאַנצן צו דעם אויבערשטן בלי חשבונות, און דוקא דעמאָלט איז דאָס מרצה ומכפר אַ כפרה שלימה וגמורה.

און דאָס איז אויך דער טעם וואָס מ'לערנט עס אָפּ פון די שמנים למנחות דוקא, ע"ד מרז"ל[54] אַז דוקא באַ קרבן מנחה שטייט "ונפש כי תקריב" — "אמר הקב"ה מי דרכו להביא מנחה עני מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני" — דוקא באַ קרבן מנחה; ער ברענגט ניט קיין שור שמן וגדול, נאָר דלי דלות פון אַ קרבן, איז דאָ מער בהדגשה ווי "הקריב נפשו לפני". וואָרום ביי אים איז ניטאָ קיין הרגש אַז ער איז מקריב אַ קרבן בהידור ובשלימות, "ער" איז אַ "שיינער איד" וואָס ברענגט אַ קרבן און — בהידור:

ביי אים הערט זיך דער אמת'ער שברון הלב, כפיית היצר ביז צו זביחת היצר און דערפאַר איז "כאילו הקריב נפשו".

יא. און דורך דעם אופן פון הקרבה, וואָס ער איז כופה "יצרו הרע . . ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר", ווערט דער סיום וגמר פון "הלכות (איסורי) מזבח", אַז לאחרי התחלת הפעולות פון דעם מזבח כפרת נפשו[55], כפרת ה"אסור" — אסור וקשור[56] — ווערט נמשך און אויפגעטאָן די פעולה פון מזבח בשלימותה ונרצה לו לכפר עליו — לכפר לפני הוי' לעשות נח"ר לקונו[55], כמרז"ל[57] "מזבח מזיח (גזירות רעות מעל ישראל[58]) ומזין (העולם ניזון[58]) מחבב (את ישראל אל אביהם[58]) מכפר (עונות)"[59],

און בשעת עס ווערט בטל די סיבת החורבן והגלות — עונות (חטאינו), ווערט גלייך וממילא בטל דער מסובב, דער "גלינו מארצנו", און "מיד הן נגאלין"[60] על ידי משיח צדקנו,

וואָס יבנה מקדש במקומו[61], ובמיוחד המזבח[62] וואָס "מקומו מכוון ביותר"[63],

ויקבץ נדחי ישראל[61], במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ תבא תשמ"ה)

---

53) וכידוע הפי' ב"אדם כי יקריב — מכם קרבן להוי'" (קונטרס לימוד החסידות פי"ב. ד"ה ושאבתם תש"א (בסה"מ קונטרסים ח"ב) פ"ג. באתי לגני השי"ת פ"ב. ועוד. וראה לקו"ת פרשתנו ד"ה אדם כי יקריב וביאורו).

54) מנחות קד, ב. הובא בפרש"י פרשתנו ב, א.

55) אגה"ת רפ"ב.

56) תניא פ"ז.

57) כתובות יו"ד, סע"ב.

58) פרש"י שם.

59) כפרה הבאה לאחרי (מתוך) חבוב — ונרצה.

60) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

61) רמב"ם הל' מלכים רפי"א וסופו.

62) ועיין זבחים סב, א. ואכ"מ.

63) רמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ב. וראה לקו"ש ח"ח ע' 362 בהערה. חכ"ד ע' 652 בהערה. ח"ל ע' 70-71.